

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
ปีที่ 11 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2563)

ลักษณะความยากจนของคนอีสานที่ปรากฏในบทเพลงลูกทุ่ง ของศิลปิน ไมค์ ภิรมย์พร

Poverty characteristics of Isan People in Thai Country Songs of Mike Piromporn

สันติ ทิพหนา^{1*} ราตรี ทิพหนา² และสุदारัตน์ พุทธิมา³

Santi Thipphana^{1*} Ratree Thipphana² and Sudarat Phusimma³

¹อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

¹Lecturer, Thai Language Department, Faculty of Education,
Roi Et Rajabhat University.

²อาจารย์ประจำกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

² Lecturer, Thai Language Instructor Demonstration School,
Maha Sarakham Rajabhat University

³นักศึกษาสาสาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

³ Thai -majoring students, Faculty of Education, Roi Et Rajabhat University

*E-mail: santithipphana@gmail.com

Received: Feb 12, 2018

Revised: Jul 25, 2018

Accepted: Oct 24, 2019

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์ลักษณะความยากจนของคนอีสานที่ปรากฏในบทเพลงลูกทุ่งของศิลปินไมค์ ภิรมย์พร จำนวนทั้งสิ้น 184 เพลง ใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยใช้ข้อสังเกตเรื่องลักษณะความยากจนของ เจตังคชฤทธิ์ ผลการวิจัยพบดังนี้ 1) ลักษณะความยากจนทรัพย์สิน พบว่า คนส่วนใหญ่มีความยากจน ด้านรายได้ ด้านที่อยู่อาศัย ด้านอาหาร ด้านเครื่องนุ่งห่ม ซึ่งทำให้ต้องอพยพเข้าสู่เมืองใหญ่เพื่อใช้แรงงานเพื่อแลกกับเงิน 2) ลักษณะความยากจนโอกาส พบความยากจนโอกาสทางการศึกษา เนื่องจากไม่มีเงินในการศึกษาเล่าเรียน 3) ลักษณะความยากจนอำนาจ ได้แก่ ขาดอำนาจต่อรองราคาผลผลิต และ

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
ปีที่ 11 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2563)

ค่าจ้างที่ต่ำจากนายจ้าง และ 4) ลักษณะความยากจนศักดิ์ศรี เช่น ดุหมั่นเหยียดหยามเหยียดชนชั้นเหยียดอาชีพ เป็นต้น

คำสำคัญ: ลักษณะความยากจน คนอีสาน บทเพลงลูกทุ่ง ไมค์ ภิรมย์พร

Abstract

This research paper aims to analyze the characteristics of the poverty of Isan people in 184 Mike Piromphon's country songs by adopting poverty characteristics of Chaded Khotcharit's study. The study found that firstly, the poverty as lack of resources including income, dwelling, food, and clothes affected most people who immigrated to a big city for a low-paid job. Secondly, the poverty as lack of opportunities to access education is caused by lack of money to pay tuition fees. Thirdly, the poverty as lack of power can be seen from product price negotiation and low wages. And fourthly, there is the violation of human dignity such as insults, class, and career discrimination.

Keywords: Poverty characteristics, Isan people, Thai country songs, Mike Piromporn

บทนำ

สังคมไทยต้องเผชิญกับปัญหาความยากจนอย่างยาวนาน กระแสความสนใจ เรื่อง “ความยากจน” หรือ “คนจน” ได้ขยายขอบเขตมากขึ้น โดยเฉพาะเมื่อประเทศไทยเริ่มปรับตัวเข้าสู่กระแสความคิดเรื่องทันสมัยและการพัฒนาไปสู่การเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ หากพิจารณาถึงความยากจน (Poverty) หรือการมีรายได้ต่ำโดยวัดจากเงินเพียงอย่างเดียวอาจไม่ใช่ศูนย์กลางของความยากจนอีกต่อไป ดังเช่น ในบทความเรื่อง สถานการณ์ความยากจน และความเหลื่อมล้ำทางรายได้ในประเทศไทย ได้ให้ความหมาย ความยากจนว่า ความยากจนในเชิงเศรษฐกิจซึ่งพิจารณาที่ระดับรายได้หรือฐานะทางเศรษฐกิจของ

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
ปีที่ 11 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2563)

บุคคล ว่ามีรายได้ไม่เพียงพอกับการดำรงชีพได้ตามมาตรฐานขั้นต่ำหรือมีรายได้ต่ำกว่ามาตรฐานคุณภาพชีวิตขั้นต่ำที่ยอมรับได้ในแต่ละสังคม อย่างไรก็ตามในปัจจุบันความยากจนได้ครอบคลุมถึงมิติอื่น ๆ ที่มีได้มีเฉพาะมิติด้านการเงินหรือวัตถุ แต่ความยากจนมีมิติความซับซ้อนหลายด้านและมีเหตุปัจจัยหลายสาเหตุ ส่วนธนาคารพัฒนาเอเชีย (Asian Development Bank) ก็ได้ปรับเปลี่ยนกรอบแนวคิดเรื่อง คนจนว่าผู้ที่มีปัญหา “ความจน” มิใช่แต่เพียงกลุ่มคนที่เงินจุนจนทรัพย์สินเท่านั้น แต่ยังหมายรวมถึงผู้ที่ขาดแคลนที่อยู่ ขาดโอกาส ในการเข้าถึงบริการสาธารณสุข การด้อยโอกาสทางการศึกษา การไม่มีงานทำ การไร้ซึ่งอำนาจ ด้อยศักดิ์ศรีตลอดจนการตกอยู่ในความเสี่ยงและความหวาดกลัวอีกด้วย

Keanmanee et al. (2003) กล่าวถึงการนิยามความจนส่วนใหญ่ใช้มิติทางเศรษฐกิจคือรายได้ของประชากรภายในพื้นที่นั้น ๆ อย่างไรก็ตามการนิยามอัตลักษณ์ (Identity) ของคนอีสานโดยเฉพาะอัตลักษณ์ที่ถูกประกอบสร้างความหมายผ่านสายตาของคนนอกหรือคนอื่นทั้งในส่วนของรัฐ สื่อสารมวลชน หรือคนภายนอกพื้นที่มักสร้างภาพอีสานแบบเหมารวม (Stereotype) เป็นการติดตั้งบุคลิกที่เป็นสาระัตถะในลักษณะตายตัว (Essentializing) ให้กับคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งและลดทอนความเป็นมนุษย์ให้มีความซับซ้อนน้อยลง (Reductionism) รวมทั้งเป็นการทำให้ความหมายที่เป็นเรื่องทางวัฒนธรรมกลายเป็นเหมือนเรื่องทางธรรมชาติที่ทุกคนยอมรับโดยปราศจากความสงสัยในรูปแบบของวาทกรรม “โง่ จน เจ็บ” โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็นเรื่องความยากจนขั้นแค้นของชาวอีสานที่ถูกนำเสนอผ่านสื่อประเภทต่าง ๆ ทั้งในลักษณะทางกายภาพของพื้นที่รวมไปถึงวิถีปฏิบัติของผู้คนในสังคม

ประเทศไทยเรานี้มีปัญหาสังคมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างมากมายอยู่ตลอดเวลา ทุกวันนี้ประชากรส่วนใหญ่ของประเทศประสบกับปัญหาความยากจน อยู่ในภาวะที่ขาดแคลนไม่มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคมและการมีหนี้สิน ซึ่งสาเหตุของความยากจนก็เกิดขึ้นจากการไม่มีงานทำของจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจต่ำ เมื่อเปรียบเทียบกับอัตราการเติบโตของจำนวนประชากร ความเกียจคร้านและเฉื่อยชา ลักษณะของอุตสาหกรรม ปัจจัยทางด้านวัฒนธรรม และสังคมไทย ตลอดจนขาดการกระจายรายได้ที่เหมาะสมในสังคม เหตุผลเหล่านี้เป็นความจริงที่ไม่สามารถปฏิเสธได้เลยว่า เพราะถ้าหากประชากรมีการว่างงานก็จะไม่มีรายได้ เพื่อนำมาเป็นค่าใช้จ่ายในการดำรงชีพ คุณภาพชีวิต

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
ปีที่ 11 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2563)

ความเป็นอยู่ในสังคมไม่เท่าเทียมกับคนอื่น ๆ และความยากจนยังเป็นที่มาของการก่อให้เกิดปัญหาความไม่มั่นคงทางเศรษฐกิจและเป็นทั้งปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน เช่น อาชญากรรม ขาดโอกาสทางการศึกษา และการรักษาพยาบาล ฯลฯ

ในทางวรรณกรรมนักประพันธ์ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสังคมมักนำสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นรอบตัวมาเป็นข้อมูลในการผลิตผลงานเขียน ดังนั้นงานวรรณกรรมที่สร้างสรรค์ขึ้นมาส่วนหนึ่งจึงมีเนื้อหาสะท้อนให้เห็นสภาพสังคมที่นักประพันธ์นั้นดำรงอยู่ด้วยเสมอ วรรณกรรมบันเทิงคดีของไทย มีเนื้อหาแนบชิดกับวิถีชีวิตของผู้คนในสังคมมากขึ้น นักประพันธ์บางคนเลือกที่จะเขียนวรรณกรรมโดยชี้ให้เห็นข้อบกพร่องของสังคม และสะท้อนสภาพของปัญหาซึ่งบางครั้งนักประพันธ์ก็ได้แสดงทัศนะของตนที่มีต่อประเด็นปัญหานั้นไว้ด้วย ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าบทบาทของนักประพันธ์จึงขึ้นอยู่กับผลกระทบที่เขาได้รับโดยตรงจากสภาพแวดล้อมอันเป็นประสบการณ์ร่วมที่อาจสะท้อนออกมาได้ อย่างเต็มที่หรืออาจเป็นเพียงผลงานเพื่อสนองความต้องการในการถ่ายทอดความคิดของตนก็เป็นได้ ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับว่านักประพันธ์เข้าใจแง่มุมของชีวิต และบทบาทการก้าวไปของสังคมมากน้อยเพียงใด แนวคิดเรื่องความยากจนหรือวิถีชีวิตของคนนั้นก็มีปรากฏให้เห็นในวรรณกรรมไทยมาอย่างต่อเนื่อง แสดงให้เห็นว่าวรรณกรรม นอกจากจะให้ความบันเทิงแล้ว ยังมีคุณค่าต่อชีวิต คือ ในด้านเนื้อหาของวรรณกรรมนั้น ต้องเอื้อต่อการชักจูงใจให้ประชาชนส่วนใหญ่ยอมรับการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคม ซึ่งไม่หยุดนิ่ง และประชาชนต้องปรับตัวให้เข้ากับสภาพของสังคมนั้น ๆ เพื่อให้มีชีวิตที่ดีขึ้นส่วนในด้านรูปแบบ วรรณกรรมจะต้องมีลักษณะเด่นชัด ไม่ซับซ้อน มีความง่ายเป็นพื้นฐานเพื่อประสิทธิภาพอันแท้จริงในการเข้าถึงวงประชาชน

เพลงเป็นอีกหนึ่งมนต์เสน่ห์ของวรรณกรรม ซึ่งมีอิทธิพลต่อสังคมของมนุษย์เพราะสามารถ เข้าถึงจิตใจของผู้คนได้อย่างกว้างขวางประกอบกับมีส่วนช่วยในกระบวนการขัดเกลาจิตใจของคนเราหรือทำให้บุคคลคล้อยตามได้ อันเป็นสิ่งที่มิใช่อิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของคนเราอย่างมากสามารถนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงได้หลายรูปแบบไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อมอิทธิพลของเพลงมีส่วนสัมพันธ์กับสังคมอย่างแยกกันไม่ออก เราจะเห็นว่า เพลงบางครั้งก่อให้เกิดความรู้สึกทั้งผอง คลายสนุกสนานฮึกเหิมคล้อยตาม ชักชวน จูงใจ ปลุกใจ เร้าใจหรือแม้แต่ความรู้สึกอาลัยเศร้าสรวายได้เช่นกันไม่ว่าจะเป็นแนวเพลงในรูปแบบลูกกรุง สตริง ป๊อป ร็อค และลูกทุ่ง (Thipphana, 2017)

เพลงลูกทุ่งนอกจากเป็นวรรณกรรมที่มีลักษณะเด่น ในการผสมผสาน
ท่วงทำนองและคำร้องไว้อย่างมีศิลปะแล้ว ยังสามารถถ่ายทอดภาพชีวิตของคน
ไทยและสังคมได้อย่างชัดเจน ไม่ซับซ้อนด้วยเหตุดังนี้ วรรณกรรมเพลงลูกทุ่งจึงเป็น
กระจกส่องสะท้อนสังคมและวิถีชีวิตของผู้คนโดยผ่านมุมมองหรือทัศนคติของ
นักประพันธ์ อันทำให้วรรณกรรมเพลงลูกทุ่งมีฐานะเป็นตัวบททางวัฒนธรรม
ที่บันทึกเรื่องราวต่าง ๆ ไว้ได้อย่างหลากหลายและมีศิลปะ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจ
ที่จะศึกษาเพลงลูกทุ่งและได้วิเคราะห์เฉพาะประเด็น “ลักษณะความยากจน”
ที่ปรากฏในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งจำนวนหนึ่งโดยใช้แนวคิดลักษณะความยากจน
ในวรรณกรรมเพลง: มุมมองและข้อสังเกตบางประการ ของ Khotcharit (2013)
เพื่อเปิดมุมมองและจุดประเด็นการทำความเข้าใจสังคมไทยในมิติของความยากจน
ให้ขยายกว้างมากขึ้น ดังนั้นหากพิจารณาตามแนวคิดดังกล่าวข้างต้น เพลงถือได้ว่า
เป็นวรรณกรรมประเภทหนึ่งที่เป็นผลงานทางศิลปะอันเกิดจากการสร้างสรรค์ทาง
ความคิดของมนุษย์ เพื่อเป็นสื่อในการถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกนึกคิดโดยใช้ภาษา
เป็นเครื่องมือ ใช้เสียงดนตรีเป็นส่วนประกอบช่วยให้เกิด ความไพเราะ ความรื่นเริง
ความสนุกสนาน ความฮึกเหิม ความเศร้า หรือจรรโลงใจ เพลงจึงมีบทบาทและ
คุณค่าต่อสังคมเป็นอย่างยิ่ง ในทางวรรณกรรมนักประพันธ์ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของ
สังคมมักนำสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นรอบตัวมาเป็นข้อมูล

แนวคิดเรื่องความยากจนหรือวิถีชีวิตของคนจนนั้นมีปรากฏให้เห็นใน
วรรณกรรมไทยมาอย่างต่อเนื่อง แสดงให้เห็นว่าวรรณกรรมนอกจากจะให้ความ
บันเทิงแล้วยังมีคุณค่าต่อชีวิต กล่าวคือ ด้านเนื้อหาเอื้อต่อการชักจูงใจให้ประชาชน
ส่วนใหญ่ยอมรับการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมซึ่งไม่หยุดนิ่ง และประชาชนต้อง
ปรับตัวให้เข้ากับสภาพของสังคมนั้น ๆ เพื่อให้มีชีวิตที่ดีขึ้น ส่วนในด้านรูปแบบ
วรรณกรรมจะต้องมีลักษณะเด่นชัด ไม่ซับซ้อน มีความง่ายเป็นพื้นฐานเพื่อ
ประสิทธิภาพอันแท้จริงในการเข้าถึงผู้ฟัง คนเรามากคนมีความผูกพันกับเพลงและ
ดนตรีมาตั้งแต่ในอดีต นอกจากเพลงจะมีจังหวะและเสียงดนตรีที่เร้าอารมณ์
ความรู้สึกของผู้ฟังแล้ว ในเพลงยังมีการใช้ถ้อยคำภาษาที่ผู้ประพันธ์เพลงบรรจง
เลือกสรรให้มีความหมายงดงามลึกซึ้ง ได้เข้าใจชัดเจนตามเจตนาของผู้ประพันธ์
เพลงนั้นและถ่ายทอดเหตุการณ์สภาพความเป็นอยู่ต่างๆ ความรู้สึกนึกคิดออกมา
ให้ผู้ฟังเกิดภาพขึ้นในใจ เนื่องจากเพลงเป็นวรรณกรรมขนาดเล็ก ผู้ฟังจึงสามารถ
เข้าใจเนื้อหาและเกิดความรู้สึกประทับใจได้ง่ายกว่าวรรณกรรมประเภทอื่นๆ เพลง

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ปีที่ 11 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2563)

มีการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพสังคม สิ่งแวดล้อม ในแต่ละยุคสมัย จึงทำให้เกิดลักษณะเฉพาะของเพลงแต่ละยุคสมัย

เมื่อกล่าวถึงเพลงลูกทุ่งแล้วหลายคนมักจะนึกถึงบทเพลงของไมค์ ภิรมย์พร ซึ่งมีชื่อจริงว่า พรภิรมย์ พินทะปะกัง เกิดที่จังหวัดอุดรธานี เป็นนักร้องเพลงลูกทุ่งชาวไทยในสังกัดค่ายแกรมมี่โกลด์ ในเครือบริษัท จีเอ็มเอ็ม แกรมมี่ จำกัด และเจ้าของผลงานเพลง ละครชีวิต ครอบครัวมีอาชีพรู้ทำอะไรทำนา รับจ้างทั่วไป และมีฐานะยากจนอย่างมาก ไมค์ ภิรมย์พร เคยต้องรับจ้างตัดพินขาย เพราะนาแล้ง ทำให้ไม่เต็มเม็ดเต็มหน่วย ไมค์ ภิรมย์พร หาเงินมาใช้ซื้อข้าวกิน และเจียดส่วนหนึ่งไว้ใช้ในการศึกษาภาคค่ำจนจบการศึกษาชั้น มัธยมศึกษาที่ 3 เขาชอบร้องเพลงมาตั้งแต่เด็ก และใฝ่ฝันที่จะเป็นนักร้อง โดยเมื่อมีงานที่ไหนเขาจะขึ้นไปร้องเพลงเป็นประจำ จนมีผลงานโด่งดังคือผลงานเพลง “ยาใจคนคน” เนื่องจากไมค์ ภิรมย์พร เป็นศิลปินแนวลูกทุ่งอีสานสะท้อนภาพความยากจนของคนอีสาน และสะท้อนภาพชีวิตของผู้ยากไร้ในแง่มุมต่าง ๆ ซึ่งเรียกได้ว่าเจ้าของผลงานเพลง “ละครชีวิต” ยิ่งกว่านั้นความเป็นอีสานเต็มตัวของไมค์ ภิรมย์พร ซึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ที่จังหวัดอุดรธานี ประกอบกับบทเพลงที่แต่งขึ้นยังส่งเสริมให้บทเพลงของไมค์ ภิรมย์พร สะท้อนความเป็นอยู่ของคนอีสานเป็นอย่างดีจนได้สมญานามว่า “ขวัญใจผู้ใช้แรงงาน” ดังกล่าว

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาลักษณะความยากจนผ่านบทเพลงลูกทุ่งของไมค์ ภิรมย์พร เป็นผู้ขับร้อง เพื่อให้ทราบถึงลักษณะความยากจนของคนอีสาน เพื่อนำไปสู่การแก้ไขต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

วิเคราะห์ลักษณะความยากจนของคนอีสานที่ปรากฏในบทเพลงลูกทุ่งของศิลปินไมค์ ภิรมย์พร

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัย คือ วิเคราะห์เนื้อหาเพลงเฉพาะประเด็น “ลักษณะความยากจนของคนอีสาน” ที่ปรากฏในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งของศิลปินไมค์ ภิรมย์พร จำนวนทั้งสิ้น 184 เพลง

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิเคราะห์ลักษณะความยากจนของคนอีสานที่ปรากฏในบทเพลงลูกทุ่งของศิลปิน ไมค์ ภิรมย์พร ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนวิธีการดำเนินการวิจัยไว้ดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่มีลักษณะสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายในการวิจัย ซึ่งมีขั้นตอน ดังนี้

1.1 รวบรวมบทเพลงซึ่งไมค์ ภิรมย์พรเป็นผู้ขับร้องจากหนังสือรวมเพลงแถบบันทึกเสียง แผ่นปกบันทึกเสียงที่พิมพ์เนื้อเพลงและเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ได้แก่ เว็บไซต์ music.gmember.com, Veteethai.com, looktoongthai.blogspot.com, และอื่น ๆ เป็นต้น

1.2 ศึกษาประวัติและผลงานของไมค์ ภิรมย์พร จากเอกสารเพลงลูกทุ่งความเป็นมาแห่งมนต์เพลงลูกทุ่งชีวิตและผลงานของนักร้อง

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ได้ตั้งไว้ โดยศึกษารวบรวมเอกสารแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความยากจนและการวิเคราะห์วรรณกรรมเพลงจากเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ แล้วนำความรู้ที่ได้มาสรุปเป็นเกณฑ์ในการวิเคราะห์ผู้วิจัยนำบทเพลงซึ่ง ไมค์ ภิรมย์พร เป็นผู้ขับร้องจำนวน 184 เพลง มาวิเคราะห์ลักษณะความยากจน โดยใช้แนวคิดลักษณะความยากจนในวรรณกรรมเพลง: มุมมองและข้อสังเกตบางประการของ Khotcharit (2013) ประเด็นนี้คือ 1) ยากจนทรัพย์สิน 2) ยากจนโอกาส 3) ยากจนอำนาจ และ 4) ยากจนศักดิ์ศรี

ผลการวิจัย

วิเคราะห์ลักษณะความยากจนทรัพย์สิน

จากการวิเคราะห์ผลงานเพลงที่ขับร้องโดย ไมค์ ภิรมย์พร ผู้ประพันธ์เพลงได้ถ่ายทอดให้เห็นถึงภาวะขาดแคลนรายได้และวัตถุปัจจัยที่มีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิต เช่น ที่อยู่อาศัย อาหาร และเครื่องนุ่งห่ม จะอธิบายดังต่อไปนี้

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
ปีที่ 11 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2563)

1. ด้านรายได้ ในบทเพลงสะท้อนให้เห็นว่าผู้ที่มีความยากจนในเชิงทรัพย์สิน ได้แก่ ขาวนา ลูกจ้าง กรรมกร และคนขับรถโดยสาร พนักงานรักษาความปลอดภัย ฯลฯ เมื่อพิจารณาไปถึงมิติของรายได้คนเหล่านี้ส่วนใหญ่ต้องอดสู้งานอย่างหนัก เพื่อให้มีรายได้มาจุนเจือครอบครัว แต่รายได้กลับไม่เพียงพอต่อการยังชีพ ทั้งยังอาจต้องกู้หนี้ยืมสิน เพื่อนำมาใช้จ่ายในครอบครัวด้วย ดังตัวอย่างบทเพลงตอนหนึ่งว่า

“ห้ามพ่อแฉ่งตำรวจเด้อพ่อเด้อ

ให้มาพบบาเจอ มาเจรจากัน

เงินทองคำไถ่ก็ผมบ่เอาดอก

แต่ว่ามักลูกสาวของพ่อนี้แล้ว

จึงได้คิดหาแนวต่อรองกัน

สีให้ผมไปขอเงินผมก็บ่มี

จึงได้อุ้มพาหนีเอามาไว้บ้าน”

(อย่ากุ่ม: ไมค์ ภิรมย์พร)

จากเนื้อหาของบทเพลงข้างต้น สะท้อนให้เห็นถึงชายหนุ่มที่มีความยากจนขาดแคลนทรัพย์สินเงินทอง และได้รักลูกสาวพ่อเฒ่าคนหนึ่ง แต่เขาไม่มีทรัพย์สินเงินทองไปสู่ขอลูกสาว ทำให้พ่อของฝ่ายหญิงกีดกัน ทั้งสองคนไม่ยอมให้แต่งงานกัน เพราะความจนของฝ่ายชายนั่นเอง ชายหนุ่มจึงได้พาหญิงสาวหนีออกจากบ้านมาอยู่บ้านของฝ่ายชายเพื่อให้ครองรักกัน

“เป็นแฟนคนจนต้อง ทนหน่อยน้อง

พื่นี่ไม่มีเงินทองมารองรับความลำบาก

ในแต่ละวันพื่นี่ต้องทำงานหนัก...

ลำบากยากเข็ญ เข้าเย็นขอให้เห็นหน้า

อย่าเพิ่งด่วนลาเมื่อเจอปัญหาใด ๆ

ยืนเคียงเพื่อคอยยิ้มให้ เป็นยาชูบใจคนจน”

(ยาใจคนจน: ไมค์ ภิรมย์พร)

จากเนื้อหาของบทเพลงข้างต้นนี้ ผู้ประพันธ์ได้ถ่ายทอดให้เห็นถึงความลำบากทุกซอกทุกมุมของชีวิตที่ต้องดิ้นรนต่อสู้ทำงานหารายได้มาเลี้ยงชีพ ดังปรากฏผ่านข้อความว่า “พื่นี่ไม่มีเงินทองมารองรับความลำบาก” หรือ “ในแต่ละวันพื่นี่

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
ปีที่ 11 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2563)

ต้องทำงานหนัก” ซึ่งชายหนุ่มก็มีความอดทนต่อสู้ในการหาเงินหรือหารายได้เพื่อมาจุนเจือครอบครัว ชายหนุ่มให้ฝ่ายหญิงยื่นเคียงข้าง ขอเพียงได้เห็นหน้าฝ่ายหญิงและรอยยิ้มส่งให้ชายหนุ่มพอมีกำลังใจในการทำงานต่อไป

นอกจากนี้ยังมีบทเพลงที่กล่าวถึงความยากลำบากที่ชาวอีสานต้องเผชิญกับความทุกข์ยากในการทำงาน ดังบทเพลงบทเพลงต่อไปนี้

“อุตส่าห์หอบแรง หนีแล้งจากทุ่งนา

น้ำขาดนาเสี่ยงชะตามาเมืองใหญ่เพื่อขายแรงงาน”

(แล้งน้ำแล้งใจ: ไมค์ ภิรมย์พร)

“จากแดนอีสานบ้านเกิดเมืองนอน

มาเล่นละครบชีวิตหนัก

จากพ่อแม่มาพบพาคคนไม่รู้จัก

จากคนที่รักจำลามาหางานทำ”

(ละครชีวิต: ไมค์ ภิรมย์พร)

“ลูกอีสานจากบ้านมาหากิน จะย่อนคิ่นถิ่น

ผืนดินमारดา จากบ้านนาเพราะความยากจน

กระเสือกกระสนสู้ทนฟันฝ่า มาอยู่เมืองกรุง

ทำงานแลกเงินตรา งานใด ๆ กะขอให้ได้เงินมา”

(ปลาร้าคิ่นถิ่น: ไมค์ ภิรมย์พร)

“ตัวอ้ายเป็นคนแดนไกล

ร้อนเรไปทำมาหากินไปเรื่อย

บากบ้นทำงานบ่เคยคิดเหน้อย

ค่าแรงน้อยค่อยใช้ปั้มเฟื่อย”

(รักสาวโนราห์: ไมค์ ภิรมย์พร)

จากเนื้อหาของบทเพลงทั้ง 4 บทเพลงข้างต้น ผู้ประพันธ์ได้สะท้อนให้เห็นถึงความทุกข์ยากลำบากของชาวอีสานที่ต้องต่อสู้ดิ้นรน เพราะต้องจากถิ่นกำเนิดมาทำงานที่กรุงเทพฯ ต้องจากพ่อแม่ญาติพี่น้องจากคนที่รัก เพื่อมาใช้แรงงานแลกกับเงินตรา และส่งเงินให้กับครอบครัวที่ยังรออยู่ในชนบทไว้ใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
ปีที่ 11 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2563)

“นายหน้ามาบอกว่าเมืองนอกแดนไกล
มีงานสบายแถมให้เงินดี เงินค่านายหน้ายังหาไม่มี
จึงขายนานที่ไม้รีรอ ลาพ่อลาแม่แล้วทุกคน
จะขอคืนหนี้จนแล้วหนอ”

(ทางเปี่ยงอย่าเสี่ยงเดิน: ไมค์ ภิรมย์พร)

ส่วนบทเพลงข้างต้น ผู้ประพันธ์แสดงให้เห็นว่าประชาชนจากชนบท
จะหลั่งไหลเข้าไปหางานทำในเมืองใหญ่หรือกรุงเทพฯ แล้วส่วนหนึ่งยังต้องเดินทาง
ไปทำงานต่างประเทศ บางที่ต้องขายที่นาเพื่อให้มีค่านายหน้าไปจ่ายหัวหน้างาน
ต้องจากถิ่นกำเนิดมาทำงานที่กรุงเทพฯ จากพ่อแม่ญาติพี่น้อง จากคนที่รักเพื่อมา
ทำงานหาเงินเลี้ยงชีพตนเองและครอบครัว

2. ด้านที่อยู่อาศัย โดยทั่วไปที่อยู่อาศัย คือ ทรัพย์สิน อย่างหนึ่งที่ถูก
นำมาเป็นตัวชี้วัดฐานะของบุคคลสำหรับคนจนส่วนใหญ่มักอาศัยอยู่ใน
สิ่งปลูกสร้างที่ไม่ใหญ่โตหรูหรา บ้างเช่ารูดทูดโทรมไม่สามารถคุ้มแดดคุ้มฝน
บางรายอาศัยอยู่ในบ้านเช่าหรือห้องแถวที่แออัดไม่ได้มาตรฐาน ชำร่วยไปกว่านั้น
บางคนอาจต้องดำรงชีวิตอยู่อย่างเร่ร่อนไม่มีที่พำนักเป็นหลักแหล่ง หากพิจารณา
คำว่า “บ้านพักอาศัย” ตามความหมายขององค์การอนามัยโลก หมายถึง สิ่งก่อสร้าง
ที่มีโครงสร้างและใช้วัสดุถาวร มีสิ่งสนับสนุนในการประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ของ
มนุษย์ มีสภาพแวดล้อมเหมาะสมต่อร่างกายและจิตใจของบุคคลที่พักอาศัยให้
สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ในสังคม สำหรับในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งนั้น นักประพันธ์
และผู้ขับร้องได้ถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกให้เห็นว่าคนจนมักอาศัยอยู่ในเขตชนบท
ห่างไกลหรือไม่ก็ในชุมชนแออัดที่มีลักษณะเป็นบ้านพักหรือห้องเช่าราคาถูก
นอกจากนี้ยังถ่ายทอดให้เห็นถึงภาพของผู้ที่ต้องอพยพเร่ร่อน ไม่มีสถานที่พักพิง
แน่นอนได้ด้วย ดังจะเห็นได้จากบทเพลง ต่อไปนี้

“รับปากไปขอ แต่เรือนหอยังเป็นห้องเช่า
ว่าที่เจ้าสาวทนอยู่ชั่วคราวได้ไหม เก็บเงินมานาน
ปลูกเรือนหอไม่ทันตั้งใจ พี่เองก็อย่าแต่ไม่อยากผิตส์สัญญา”

(เรือนหอห้องเช่า: ไมค์ ภิรมย์พร)

“คนจนคืออ้าย ถึงตายก็ไม่เป็นข่าว
อยู่ในห้องเช่า กินข้าวกับปลากระป๋อง”

(ก๊อนดินริมทาง: ไมค์ ภิรมย์พร)

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
ปีที่ 11 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2563)

“กลับบ้านเย็นนี้ อยากมีคนขับเหงื่อให้
ถามว่าเหนื่อยไหม เติรมน้ำเย็นๆ คอยทำ
เอียงแก้มให้หอม ย้อมใจให้ลืมปัญหา
เปลี่ยนห้องที่เคยอยู่ไร้ค่า ให้น่าอยู่และดูสดใส”
(ขอคนรู้ใจ: ไมค์ ภิรมย์พร)
“ห้องเก่าที่นอนมอซอ นี่คือห้องหอที่พี่แต่ง
รอน้องยา เสื่อผืนหมอนใบเก่า ๆ
เพราะเป็นห้องเช่าที่ด้อยราคา
ไม่มีเตียงนอนนุ่มหนา แต่ก็ฉาบพาด้วยตราหัวใจ...
รอกล่อมน้องนอนอุ่นในห้องมอซอ
จะกางมุ้งรอทอดด้วยหัวใจจนเจือ”

(วิมานผืนเสื่อ: ไมค์ ภิรมย์พร)

จากบทเพลงทั้ง 4 ตัวอย่างข้างต้น สะท้อนถึงสภาพที่อยู่อาศัยของคน
ชนบทที่เข้ามาทำงานในกรุงเทพฯ มักจะพักอาศัยตามบ้านเช่าหรือห้องเช่า ไม่มี
เครื่องตกแต่งห้อง มีเพียงแคร่หรือเสื่อเป็นพื้นนอนแทนเตียง เครื่องครัวมีเฉพาะที่
จำเป็น ได้แก่ เตาไฟฟ้าและกาต้มน้ำร้อน เพื่อใช้ต้มบะหมี่กึ่งสำเร็จรูปหรือ
ปลากระป๋อง ซึ่งเป็นอาหารราคาถูกและประหยัดอีกด้วย

3. ด้านอาหารการกิน อาหารเป็นหนึ่งในปัจจัย 4 ที่มีความจำเป็นต่อการ
ดำรงชีวิต มนุษย์ล้วนต้องการอาหารหรือหากได้รับอาหารไม่เพียงพอทั้งในด้าน
ปริมาณและคุณภาพ ร่างกายก็จะอ่อนแอไม่สมบูรณ์แข็งแรง โดยปกติคนไทยนิยม
บริโภคอาหารวันละ 3 มื้อ แต่สำหรับคนจนหรือคนที่ยากไร้ อาจต้องอดมื้อกินมื้อ
รับประทานอาหารที่ขาดคุณค่าทางโภชนาการ ดังจะเห็นได้จาก 2 บทเพลง ต่อไปนี้

“คนจนคืออ้าย ถึงตายก็ไม่เป็นข่าว
อยู่ในห้องเช่า กินข้าวกับปลากระป๋อง”

(กอนดินริมทาง: ไมค์ ภิรมย์พร)

“เครื่องครัวไม่มีพี่เลยซื้อแต่เตากับกา
เผื่อหิวขึ้นมามะหมี่ซองร้องท้องประทัง”

(เรือนหอห้องเช่า: ไมค์ ภิรมย์พร)

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
ปีที่ 11 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2563)

จากทั้ง 2 ตัวอย่าง สะท้อนให้เห็นว่าเพราะความยากจนจึงทำให้อาหาร
ของคนจนมีอยู่ไม่กี่ชนิด รับประทานกันอย่างซ้ำ ๆ ซาก ๆ เพราะราคาถูก เช่น
บะหมี่กึ่งสำเร็จรูป ปลากระป๋อง เป็นต้น

“ข้าวแกงร้านเก่า ที่เรานั่งกินครั้งก่อน

เมื่อคราวแรมรอน จากบ้านเข้ากรุงพร้อมกัน

คิดถึงความหลัง ทุกที่ที่เที่ยวทางผ่าน

ข้าวแกงยังขายทุกวัน แต่รักเรานั้นร้างรา

ความจนพัดพา ให้เราหมดความสัมพันธ์

ให้วนคิดถึง วันเก่าอาหารจานเดียว

สองซอ้นป้อนกัน สองเราไม่อึดแต่ไม่เคยเหงา”

(กินข้าวกับเงาใจ: ไมค์ ภิรมย์พร)

จากเนื้อหาของเพลงข้างต้น ชี้ให้เห็นภาพของหนุ่มสาวชนบทที่เดิน
ทางเข้ามาหางานทำในกรุงเทพฯ มีเงินเพียงซื้อข้าวราดแกงจานเดียวมาแบ่งกัน
รับประทานพอประทังชีวิตถึงจะไม่อึดท้องแต่หนุ่มสาวคู่นี้ก็มีกำลังใจ และเพื่อมี
แรงใจสู้งานต่อไป

“คนมีตังค์ เขาตั้งคำถามในใจ

ว่าตื่นขึ้นมา วันนี้จะกินอะไรดี

แต่คนจนอย่างเรานี่ คำถามที่มี

วันนี้จะเอาอะไรกินน้อ แตกต่างกัน

เราไม่อาจฝันไปเทียมได้ ความสุขสบาย

เราคงไม่อาจถวิล วันต่อวันมีงาน ถึงได้มีกิน

ไม่อาจโบยบิน เลือกรออยู่เลือกกินตามใจ

ขอเพียงมีกินก็พอ ใช่ว่ากินอึดเกินไป”

(ขอแค่อิ่ม: ไมค์ ภิรมย์พร)

“เหมือนนกขมิ้นไม่มีรังนอน นี้อาจคือกรรมกร

พเนจรไม่มีจุดหมาย มีกินวันนี้ พรุ่งนี้จะกินอะไร

คำตอบอยู่ที่แรงกายจะขายได้เงินหรือเปล่า”

(ถนนนักร้อง: ไมค์ ภิรมย์พร)

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
ปีที่ 11 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2563)

จากเนื้อหาของเพลงข้างต้น เป็นการเปรียบเทียบความเป็นอยู่ของคน
รายกับคนจน เกี่ยวกับการรับประทานอาหารผ่านประโยคคำถามว่า วันนี้จะกิน
อะไร ส่วนคำถามของคนจน คือ วันนี้จะเอาอะไรกิน คนจนขอกินเพียงแค่ต้ม
และเพื่อให้ดำรงชีวิตอยู่ต่อไปได้ ส่วนคนรวยมักรับประทานอาหารแบบฟุ่มเฟือยหรือ
กินทิ้งกินขว้างนั่นเอง

4. ด้านเครื่องนุ่งห่มและเครื่องประดับ เครื่องนุ่งห่มเป็นหนึ่งในปัจจัย 4
ที่สำคัญ ทั้งนี้เพราะนอกจากจะใช้ปกปิดร่างกายป้องกันความร้อนหนาวไม่ให้
เจ็บป่วยได้ง่ายแล้ว ยังเกี่ยวพันกับวัฒนธรรมและค่านิยม สามารถเสริมสร้าง
บุคลิกภาพทำให้เป็นที่ยอมรับในสังคมได้ด้วย ในปัจจุบันผู้คนส่วนหนึ่งมักวัด
คุณค่าที่เสื้อผ้าเครื่องแต่งกายที่สวมใส่ ดังนั้นจึงมีคนจำนวนมากทุ่มเทเงินไปกับการ
ใช้สอยเพื่อเลือกซื้อเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มด้วย ดังจะเห็นได้จากบทเพลง 3 บทเพลง
ต่อไปนี้

“เราสองเคียงคู่ยืนสู่ความล้ำ
สำนึกเตือนใจทุกราว ว่าดั่งน้องมาทนสู่
จากความสบายสู่ทางใจไร้เงินอุ้มชู
หลายคราวที่เฝ้ามองดู รู้ไหมพี่กลิ่นน้ำตา”
(เจ้าหนั้หัวใจ: ไมค์ ภิรมย์พร)
“ใส่เสื้อแหละกางเกงโหลหน้าตาโหลโหล
ไม่โก้ไม่หล่อ สาวสาวเขาว้ามขอ
ไม่เท่ไม่หล่อ พอเดินคางแซน”
(หนุ่มโหล: ไมค์ ภิรมย์พร)

“มองแค่รองเท้า ก็รู้ว่าเราต่างกัน
เหตุใดสรรค์จึงดลพิมาพบเธอ
หนุ่มพเนจรกับลูกสาวคนรวยเลิศเลอ
คืออยู่เสมอว่าเธอนั้นคือดอกฟ้า”
(อยากเด็ดดอกฟ้า: ไมค์ ภิรมย์พร)

จากเนื้อหาของบทเพลงข้างต้น ผู้ประพันธ์ได้ชี้ให้เห็นว่า การสวมเสื้อผ้า
ของคนจนมิได้สวยงามหรูหรา ความยากไร้เงินทองของคนจน ทำให้ต้องซื้อเสื้อผ้า
สำเร็จรูปราคาถูกที่เรียกว่า “เสื้อโหล” มาใช้หรือรอให้เสื้อลดราคาคนจนบางอาชีพ
เช่น ช่างซ่อมรถสวมเสื้อผ้าอมแมมเป็นที่รังเกียจของคนทั่วไป รองเท้าซึ่งเป็นส่วน

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
ปีที่ 11 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2563)

หนึ่งของเครื่องแต่งกายก็แตกต่างจากคนมีฐานะ ดังตัวอย่างจากบทเพลง “ไอ้หนุ่มเสื้อแถม” ที่ว่า

“ยี่ห้อไม่เกียจ ขอเพียงแต่ได้แถมฟรี

ไอ้หนุ่มลูกทุ่งคนนี้ยินดีเป็นนายแบบให้

อยากหล่อแต่งบจำกัดทุกบาทต้องกินต้องใช้

เสื้อแถมลองแล้วติดใจ จึงใส่ของฟรีมานาน

เสื้อยืดแป้งเด็ก แจ๊คเก็ตผู้แทนนามอง

เสื้อโฆษณาขายของ จับจองไว้ใช้เต็มบ้าน”

(ไอ้หนุ่มเสื้อแถม: ไมค์ ภิรมย์พร)

จากเนื้อหาของบทเพลงข้างต้น แสดงให้เห็นว่าถึงคนจนถึงแม้ว่าจะอยากหล่อแต่ต้องจำกัดค่าใช้จ่าย โดยการใส่เสื้อที่แถมจากการซื้อสินค้า ไม่ว่าจะเป็นเสื้อยืดที่แถมจากการซื้อแป้งเด็กตามยี่ห้อต่าง ๆ หรือเสื้อที่ได้รับแจกจากผู้แทนราษฎรในยามที่มีการหาเสียงเลือกตั้ง หรือเสื้อโฆษณาจากการขายสินค้าต่าง ๆ

“นิ้วนางข้างซ้าย จ่องไว้ด้วยแหวนสแตนเลส

เก็บเงินพอค่าเพชร จะรีบกลับมาหาแฟน

ทนคอยหนอยนะ พี่จะหาเงินมาเปลี่ยนแหวน

เก็บเงินของแฟน จุงแขนเข้าประตูวิหัง”

(นิ้วนางข้างซ้าย: ไมค์ ภิรมย์พร)

ในส่วนของเครื่องประดับนั้น จากบทเพลงที่ยกมาเป็นตัวอย่างชี้ให้เห็นว่าคนจนส่วนใหญ่ไม่มีเครื่องประดับ บางคนมอบแหวนสแตนเลสให้หญิงคนรัก เพื่อแสดงความเป็นเจ้าของหรือขอร้องหญิงสาวไว้ก่อน โดยสัญญาว่าจะเร่งทำงานเก็บเงินเพื่อไปซื้อแหวนเพชรมาหมั้นหญิงสาว

“พี่คนเรียนน้อย เงินร้อยก็ยังหายาก

เมื่อเกิดสงคราม ความรักก็เลยต้องตกเป็นรอง

คนรวยคู่แข่ง เขาแข่งด้วยแรงแหวนทอง

สวมนิ้วให้น้อง พี่ต้องถอยออกมาเตรียมใจ

กลิ่นความเจ็บใจ ยากไร้ไม่ยอมคู่แข่ง

คอยเก็บเงินค่าแรงให้พอแหวนทองเร็วไว

จะรีบไปฝากแย่งรักกลับคืนหัวใจ

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
ปีที่ 11 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2563)

กว่าที่จะซื้อทองได้ เขาก็มีแหวนเพชรมาจ้อง”

(แหวนทองตามไม้เท้า: ไมค์ ภิรมย์พร)

บทเพลง “แหวนทองตามไม้เท้า” ก็เช่นกันผู้ประพันธ์เพลง ได้ถ่ายทอดอารมณ์เพลงและชี้ให้เห็นภาพสะท้อนหนุ่มยากจนบางคนเห็นหนุ่มคู่แข่งซื้อแหวนทองแหวนเพชรมาให้ผู้หญิง ก็พยายามทำงานเก็บเงินเก็บทองเพื่อซื้อแหวนทองบ้าง แต่กว่าจะเก็บเงินได้คู่แข่งก็ซื้อแหวนเพชรมาหมั้นก่อน ทำให้ตนเองต้องเป็นฝ่ายผิดหวัง

“ทองอ้ายไม่มี สินสอดคนดีต้องมีสร้อยทอง

เงินก็พอมีแต่ไม่มีพอจะซื้อทองสินสอด

ค่าดอกเงินหมั้น แถมทองสองบาทไม่มี

อ้ายมีแต่โซ่ขุบทองให้ไก่เอาไหม”

(โซ่เอามั้ยน้อง: ไมค์ ภิรมย์พร)

จากเนื้อหาของบทเพลงข้างต้น สะท้อนว่าชายหนุ่มที่ยากจนบางคนถึงกับประจวบตัวเองไม่มีสร้อยทองหนักสองบาทเป็นของหมั้นตามที่พ่อแม่ฝ่ายหญิงเรียกร้อง จึงต้องใช้โซ่ขุบทองแทนได้หรือไม่

วิเคราะห์ลักษณะความยากจนโอกาส

ผู้ประพันธ์ได้ถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกผ่านบทเพลงเกี่ยวกับการไม่มีโอกาสเข้าถึงระบบบริการสังคม บริการสาธารณะหรือการศึกษาและสาธารณสุข ซึ่งถือเป็นบริการที่ตอบสนองความต้องการพื้นฐานของประชาชน ดังต่อไปนี้

1. **ด้านการศึกษา** เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้เห็นถึงระดับคุณภาพชีวิตของประชากร กล่าวกันว่าบุคคลที่ได้รับการศึกษามากเป็นผู้มีความคิด มีสติปัญญา รู้จักเหตุผล สามารถแก้ไขปัญหได้อย่างชาญฉลาด และเท่าทันสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง จากเหตุดังกล่าวจึงมีคนจำนวนมาก พยายามไขว่คว้าโอกาสทางการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของตนให้สูงขึ้น ตัวอย่างเพลง “นักร้อง ม.3”, “ละครชีวิต”, และ “จอมอ ป.6”

“เป็นสามัญชนคนจนไม่มีนามบัตร

ทำงานเงินเดือนจำกัด วุฒิใบประกาศ ม.3

ปริญญาตรี พี่คงตามน้องไม่ติด

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
ปีที่ 11 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2563)

จะสร้างปริญญชีวิตไว้ร่วร่วมทางชีวิต
เพียงสาวราม อย่างมองข้ามเมื่อยามได้ดี
เรียนจบปริญญাত্রี อย่าลืมพี่ ม.3 จน ๑”
(นักสู้ ม.3: ไมค์ ภิรมย์พร)

“อาบเหงื่อต่างน้ำคร่ำอยู่กับงาน
ขยันทุกวันด้วยความรู้ต่ำ
เหนื่อยยากเท่าใดใช้แรงแลกเงินเข้าค่า
แต่มันต้องซ้ำ ทำมาหาได้ไม่พอ...
ตกงานบ่อยครั้ง เงินซื้อข้าวยังไม่พอ”
(ละครชีวิต: ไมค์ ภิรมย์พร)

“จบ ป.6 หยุดการเรียนไว้
มือจับคันไถไม่ชิน เมื่อจับปากกา
อยากเรียนให้สูงแต่ความจนขวางทางศึกษา
เป็นคนไร้ปริญญา ภาษาจึงดูแฉกแฉก”
(จอมอ ป.6: ไมค์ ภิรมย์พร)

จากบทเพลงตัวอย่างตอกย้ำให้เห็นว่าความยากจนทำให้มีการศึกษาน้อย ไม่มีโอกาสที่จะได้เรียนสูง ๆ ทำงานดี ๆ สบาย ๆ สะท้อนถึงวิถีชีวิตที่ต้องสู้ดิ้นรนของผู้ที่มีการศึกษาน้อย ต้องทำงานหนักใช้แรงงานเพื่อแลกกับเงินตรา

นอกจากนี้ความยากจน ยังทำให้บางคนไม่ได้เรียนเหมือนคนอื่น ๆ ต้องทำงานทุกอย่าง แม้กระทั่งล้างจานตามร้านอาหาร เพียงแค่ได้เดินผ่านมหาวิทยาลัยเท่านั้น เพราะไม่มีโอกาสที่จะได้เรียนสูง ๆ ซึ่งผู้ประพันธ์เปรียบห้องอาหารเป็นสถานฝึกความอดทน ได้เรียนรู้ผู้คนจากเข้าจนค่าจ้างการเข้าโรงเรียนทุกวัน ดังตัวอย่างจากบทเพลง “โรงเรียนล้างจาน”

“ชีวิตฟันฝ่าก้าวมาจากเด็กล้างจาน
มหาลัยเคยผ่านแต่ไม่ได้เรียนกับเขา
คิดถึงวันเก่าเคยยืนเฝ้าหลังครัวล้างจาน
ใช้ห้องอาหารเป็นสถานฝึกสู้ความเศร้า
ฝึกความอดทนเรียนรู้ผู้คนเรื่องราว
จากค่าจนเข้าดั่งเข้าโรงเรียนทุกวัน”
(โรงเรียนล้างจาน: ไมค์ ภิรมย์พร)

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
ปีที่ 11 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2563)

2. ด้านสาธารณูปโภคหรือสิ่งอำนวยความสะดวก นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2504 เป็นต้นมา ประเทศไทยได้เริ่มปรับตัว รัฐบาลทุกยุคมักให้ความสำคัญต่อการยกระดับโครงสร้างพื้นฐานของประเทศ เช่น การคมนาคมขนส่ง การชลประทาน และการพลังงาน เป็นต้น แต่หากพิจารณาไปที่โอกาสในการเข้าถึงระบบบริการดังกล่าวยังถือว่ายังมีเหลื่อมล้ำและไม่เสมอภาคอยู่ ดังปรากฏผ่านบทเพลง “เหนื่อยไหมคนดี”

“บางครั้งบางทีพี่ก็สร้างปัญหา

ทำให้เธอมีน้ำตา ต้องทนพามาเสมอ

เก่งไม่มีขับ ปีกอพี่ไม่มีขี่

เห็นแฟนคนอื่นได้ดี พี่นี่ยังสสารเธอ”

(เหนื่อยไหมคนดี: ไมค์ ภิรมย์พร)

จากเนื้อหาของบทเพลงข้างต้น ชี้ให้เห็นว่าความยากจนทำให้คนจนขาดแคลนสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ ได้แก่ รถยนต์และโทรศัพท์มือถือ ซึ่งสังคมใช้เป็นเครื่องวัดฐานะทางสังคม หรือจากตัวอย่างเพลง “ไอ้หนุ่มมือเปล่า” และเพลง “ขับรถคอยรัก” ผู้ประพันธ์ได้สะท้อนด้านความยากจนด้วยสาธารณูปโภค และสิ่งอำนวยความสะดวกไว้เช่นกัน ดังความว่า

“ไม่มีรถขี่ บัญชีไม่มีเงินเก็บ

มีก็เพียงเทป เปิดฟังเมื่อใจว่าง

ฟังเสียงโฆษณา พูดคุยให้พอครั้นเคร่ง

หยอดเหรียญโทรขอฟังเพลง

มอมให้ตัวเองทุกวัน

นิสัยซื่อ ๆ มือถือก็ไม่มีกด

แค่เงินคาวนรถจักรยานยังยืมเจ้านาย”

(ไอ้หนุ่มมือเปล่า: ไมค์ ภิรมย์พร)

“คิดเอาไว้ว่าสักวันเงินมี

จะแต่งคนดีพร้อมกับคาวนรถใหม่

เลิกเป็นลูกน้องขับรถประคองรักไป

เก็บฝันไร่ไรตอกย้ำใจให้จำ”

(ขับรถคอยรัก: ไมค์ ภิรมย์พร)

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
ปีที่ 11 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2563)

จาก 2 ตัวอย่าง บทเพลงข้างต้น ช่วยย้ำว่าความยากจนทำให้คนจนขาดแคลนสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ แม้แต่วิธีการผ่อนแสวงหาความบันเทิงให้แก่ชีวิต คนจนต้องทำอย่างประหยัด ไม่นิยมหาความบันเทิงนอกบ้าน เพราะต้องเสียค่าใช้จ่ายสูง บางคนมีรายได้พอที่จะซื้อพาหนะไว้อำนวยความสะดวกหรือเป็นเครื่องมือประกอบอาชีพ แต่ก็ไม่สามารถซื้อได้ในทันที ต้องใช้ระบบเงินดาวน์หรือเงินผ่อนหรือยืมนายจ้างก่อน

บทเพลง มอไซค์ ผู้ประพันธ์ สะท้อนให้เห็นว่าความยากจนนั้น เป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงฐานะทางสังคม ถึงแม้ชายหนุ่มจะมีรถมอเตอร์ไซด์ขี่ แต่หญิงสาวก็ไม่สนใจขายที่ขี่รถมอเตอร์ไซด์ เพราะหญิงสาวสนใจที่จะหมายปองชายหนุ่มที่ขับรถยนต์ เพราะบ่งบอกถึงฐานะทางสังคมและฐานะทางการเงิน ดังความในบทเพลงตอนหนึ่งว่า

“มอไซค์อย่างเราถูกสาวมองข้าม
โทรมโทรมแถมความรู้ต่ำ คนงามเจ้าคงไม่สน
แพ้รักเพราะมีรถเก่งเครื่องแรงแย่งใจหน้ามน
ร้องเพลงลูกทุ่งแถมจน เจ้าไม่สนคนไม่พอเพียง”
(มอไซค์: ไมค์ ภิรมย์พร)

วิเคราะห์ลักษณะความยากจนอำนาจ

ผู้ประพันธ์ได้นำเสนอภาพสะท้อนภาวะความยากจนในมิติ “จนอำนาจ” โดยมุ่งไปที่ภาวะขาดอำนาจต่อรอง และได้รับผลจากการกระทำของผู้ที่มีอำนาจเหนือกว่าไม่ว่าอำนาจรัฐหรืออำนาจทุน ดังตัวอย่างจากบทเพลง “แม่นบ่”

“คนจนบ่มีสตางค์ เฮ็ดหยั่งบ่เคยเป็นต่อ
ทำมาหากินขยัน ปลุกมัน ปลุกข้าว ปลุกปอ
ไปขายบ่ได้ราคา ถูกพ่อค้าคนกลางบีบคอ”
(แม่นบ่: ไมค์ ภิรมย์พร)

จากเนื้อหาของบทเพลงข้างต้น สะท้อนให้เห็นว่าคนยากจนนั้นคนจนไม่มีอำนาจในการต่อรองราคา ไม่มีสิทธิ์ต่อรองใด ๆ ไม่เคยได้เป็นผู้กำหนดราคาพืชผลทางการเกษตร ถูกพ่อค้าเอารัดเอาเปรียบกดราคาในการรับซื้อผลผลิตในราคาที่ต่ำ ทำให้เกษตรกรได้รับความเดือดร้อน

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
ปีที่ 11 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2563)

บทเพลงทั้ง 3 บทเพลง สะท้อนให้เห็นถึงแม้ว่าการเข้าไปทำงานใน
กรุงเทพฯ ของหนุ่มสาวชนบทจะช่วยบรรเทาปัญหาความยากจนทางบ้านได้บ้าง
แต่หนุ่มสาวเหล่านั้นก็ต้องประสบปัญหาค่าแรงต่ำกว่ามาตรฐาน ไม่มีอำนาจในการ
ต่อรอง ดังในบทเพลงที่ว่า

“ตัวอ้ายเป็นคนแดนไกล

ร่อนเร่ไปทำมาหากินไปเรื่อย

บากบั่นทำงานไม่เคยคิดเหนื่อย

ค่าแรงน้อยค่อยใช้ฟุ่มเฟือย....”

(รักสาวโนราห์: ไมค์ ภิรมย์พร)

“เธอเป็นนักร้องรุ่นใหญ่ อยู่ในคาเฟ่ริมทาง

นักร้องดังแขก เมื่อคราวสิบปีให้หลัง

วันนี้ต้องคอยประทังด้วยเงินค่าตัวต่ำ ๆ”

(คุณป้าคาเฟ่: ไมค์ ภิรมย์พร)

“ผมยอมจำนนและพร้อมจะทนทุกอย่าง

เมื่อมาพบนางลูกสาวนายจ้างคนสวย

ถึงแม้ค่าแรงเจ้านายจะไม่อำนวย....

ผมเอาความสวยมาช่วยชดเชยค่าแรง....

ทำงานหลายปีค่าแรงโหดก็ต่ำต่ำ

เจ้านายใจดำไม่ทำให้ถอดใจท้อ”

(ลูกสาวนายจ้าง: ไมค์ ภิรมย์พร)

“บางครั้งต้องนั่งหน้าเขียวบาทเดียวไม่มีติดกาย

ต้องฟังก๊วยเตี่ยว ก๊วยเตี่ยวปือก ๆ ก๊วยเตี่ยวปือก ๆ

กินอิ่มถึงบอกเงินออกก่อนนะจะจ่าย อย่าโกรธนะพ่อ

ลูกพ่อไม่เคยโกงใคร ค่าแรงอยู่ที่เจ้านาย

เขายังไม่จ่าย นัดผิดบิดเบือน”

(จดหมายถึงพ่อ: ไมค์ ภิรมย์พร)

จากบทเพลงทั้ง 4 บทเพลง แสดงให้เห็นถึงค่าแรงของการทำงานของคน
อีสาน มีค่าแรงที่ต่ำ คนใช้แรงงานไม่มีอำนาจในการต่อรองจากนายจ้าง ค่าแรง
ขึ้นอยู่กับเจ้านายเป็นคนกำหนด ซึ่งปัญหานี้เป็นสาเหตุของการต่อรองเรื่องค่าจ้าง
ไม่ได้อีกด้วย

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
ปีที่ 11 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2563)

บทเพลง “ผ้าป่าคืนสุดท้าย” สะท้อนให้เห็นนอกจากคนจน จะไม่ได้ค่าจ้างตามกฎหมายคุ้มครองแรงงาน และนายจ้างมักจะผิมนัดในการจ่ายค่าแรงแล้ว แรงงานจากชนบทยังถูกจำกัดสิทธิที่จะมีวันหยุดพักผ่อนอีกด้วย นอกจากนี้ เนื้อหาบทเพลงยังแสดงให้เห็นว่านายจ้างอนุญาตให้คนงานลากลับบ้านได้ปีละครั้งเท่านั้น เมื่อครบกำหนดลาแล้วจะต้องกลับมาทำงานปกติจะปิดพื้ไม่ได้ดังตัวอย่างจากเพลง “ผ้าป่าคืนสุดท้าย” ความว่า

“หัวใจหวั่นไหวเมื่อได้มองเห็น

จำเอยคำล่ำก่อนฟ้าสีทองรำไร
พี่คนยากเชิญจำเป็นจำจรจากไกล
หวนเข้างานใหม่เส้นตายเจ้านายสั่งมา
ลังานกลับบ้านได้ปีละครั้ง
มาต่อความหวังรักเราได้ปีละครา
รวมกลุ่มเพื่อนพ้องมาพร้อมกับกองผ้าป่า
เมื่อหมดเวลาหนุ่มจำลานาง...”

(ผ้าป่าคืนสุดท้าย: ไมค์ ภิรมย์พร)

วิเคราะห์ลักษณะความยากจนศักดิ์ศรี

จากบทเพลงที่ ไมค์ ภิรมย์พร ขับร้อง ผู้ประพันธ์ได้ถ่ายทอดความรู้สึกผ่านบทเพลงถึงภาวะความยากจนในมิติ “ศักดิ์ศรี” โดยสะท้อนให้เห็นถึงการถูกหลู่เกียรติเหยียดหยามและการแบ่งแยก แดกต่าง การอ้างศักดิ์ศรีหลายเรื่อง และการอ้างศักดิ์ศรี มีจุดหมายอยู่ 2 ประการคือ เพื่อดูถูกเหยียดหยามผู้อื่น และยกตนข่มเหงผู้อื่น นอกจากนี้ยังก่อให้เกิดความขัดแย้งด้านต่าง ๆ อาทิ ชนชั้น สีผิว เพศชาติพันธุ์ และอำนาจ (Panyapa, 2016) จะเห็นได้จากตัวอย่างบทเพลง 5 เพลง ต่อไปนี้

“ก็ใครเขาใช้ให้ไปสะเออะ ไปเพื่อไปฝัน

คิดจะผูกพันหมายมั่นดอกฟ้า นึกว่ารักจริงใจ
จะมีใครเขาเมตตา เทียวไปไขว่คว้าอะไรไกลมือ
ไม่เคยสำนึกเลยว่าเรต่ำ เลยซ้ำอย่างนี้
รักจากคนจนไม่มีสิทธิ์หือ”

(คนจนอย่าฝัน: ไมค์ ภิรมย์พร)

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
ปีที่ 11 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2563)

“ซ่อมให้ตีขับซีล่องดู เสี่ยงดังถูกหู เขาจึงจ่ายเงิน
หน้าข้าบางรายขอใช้เงินผ่อน อะไหล่ซื้อมาก่อน
ผ่อนจนขาดเงิน บางคนว่าแพงค่าแรงชาร์จเกิน
ตำเรายับเยิน ก่อนจะให้เงินมาเหน้อยกายเหลือเกิน
เหน้อยใจเหลือเกิน”

(ชีวิตช่างซ่อม: ไมค์ ภิรมย์พร)

“ไม่มีเงินทองเหมือนคนที่ถูกปิดทาง หุ่ใจรักจริง
ทุกอย่างกลับต้องพังยับเยินทั้งใจ อ้ายนี้มันมีใจเท่านั้น
จะไปแข่งขันสู้อะไรกับใครเขาได้ เขาหล่อเขารวย
เขาเลยคว่ำเธอไป รักแท้สู้เงินไม่ได้ ใจจริงไม่มีราคา”

(หัวใจด้อยราคา: ไมค์ ภิรมย์พร)

“คนจิงอ้าย บ่ได้ก่ายคนดี เพราะบ่มีเงินทอง
เป็นค่าดอกของเจ้า สองเฮานี้มันศักดิ์ศรีแตกต่าง
มันห่างกันกะด้อ พอปานฟ้าและเหว
กะยังว่าโตอ้ายเห็นน้องหล่า คือกับหมาเห็นปลากะปอง”

(หมาเห็นปลากะปอง: ไมค์ ภิรมย์พร)

“ถนนชีวิตหมดสิทธิ์จะคิดเลือกทาง
เคยฝันแล้วค้ำเพราะทางเลือกเดินไม่มีคู่
ตัวของพี่เปิดชาติเปิดปีกะเลยต้องหลุด”

(ชีวิตเลือกบ่ได้: ไมค์ ภิรมย์พร)

จากเนื้อหาบทเพลงทั้ง 5 เพลงข้างต้น ชี้ให้เห็นถึงความรู้สึกนึกคิดของ
คนจนว่ารู้สึกน้อยเนื้อต่ำใจ มีปมด้อยเพราะมักถูกดูถูกดูหมิ่นว่าเป็นคนจน ไม่มีเงิน
ที่จะไปขอหญิงสาวที่ตนรัก เพราะพ่อแม่ฝ่ายหญิงได้เรียกค่าสินสอดแพง
ดังข้อความเพลงตอนหนึ่งว่า “ก็ใครเขาใช้ให้ไปสะอะอะ ไปเพื่อไปฝันคิดจะผูกพัน
หมายมั่นดอกฟ้า” หรือ “ไม่มีเงินทองเหมือนคนที่ถูกปิดทาง หุ่ใจรักจริง
ทุกอย่างกลับต้องพังยับเยินทั้งใจ อ้ายนี้มันมีใจเท่านั้น จะไปแข่งขันสู้อะไรกับใคร
เขาได้”

นอกจากนี้บางบทเพลงยังสะท้อนให้เห็นถึงความรู้สึกนึกคิดของคนจนว่า
รู้สึกน้อยเนื้อต่ำใจ ดังข้อความเพลงตอนหนึ่งว่า “ผู้ชายปอน ๆ นอนห้องเช่ารักเจ้า
ด้วยใจ” มีปมด้อย ดังข้อความเพลงตอนหนึ่งว่า “แทบไม่เห็นความเป็นไปได้ แต่ใจ

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
ปีที่ 11 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2563)

กัณฑ์” เพราะมักถูกดูถูกดูหมิ่นเหยียดหยาม ดังข้อความเพลง “ความฝันกำลังสร้าง” ที่ว่า “ยอมรับว่าอายุทุกที่ยามไหนได้เดินเคียงข้าง” เป็นบทเพลงที่แสดงถึงความรู้สึกของคนจนผ่านบทเพลง

หรือการเปรียบเทียบความรักของหญิงสาวว่าเหมือนหุ่นที่ราคาตกจนถึงระดับศูนย์ ฝ่ายชายไม่มีเงินทุนมากพอที่จะซื้อเก็บไว้ จึงต้องปล่อยให้หญิงสาวคนรักเปลี่ยนใจ ไปคบหากับชายอื่น ดังตัวอย่างจากบทเพลง “หุ่นรักติดลบ”

“หุ่นใจของเธอผกผัน มันลดทุกวันสารพันปัญหา

หุ่นตั้งทิ้งตัวไม่คล่อง ไร้ทุนสำรองความรักโรยรา

หุ่นจมน้ำไม่เป็นท่าเพราะใครเล่าหนาไม่ซื้อต่อกัน

กองทุนความรักสองเราไม่มีเหลือหลอ

จะกั๊กเขาไม่พอมาสานต่อให้รักยืนนาน

ยามยากเธอมาหาวันนี้ เงินไม่มีหนี้สินก็บาน

เศรษฐกิจพิตตัวทั้งบ้าน น้องจึงเปลี่ยนผันไม่มีเยื่อใย

หุ่นรักเธอตั้งลงศูนย์มันแสนอาดูรซ้ำทุนก็หาย

พินิจแล้วเธอดีจาก ถึงคราวลำบากเธอปันใจ

พี่เซแล้วเธอเทง่าย รักเราสลายเมื่อพี่ไร้เงินทอง...”

(หุ่นรักติดลบ: ไมค์ ภิรมย์พร)

สรุปผลการวิจัย

1. ผลวิเคราะห์ลักษณะความยากจนด้านทรัพย์สิน

บทเพลงของไมค์ ภิรมย์พร ได้สะท้อนให้เห็นความยากจนด้านทรัพย์สิน 4 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านรายได้ ผู้ประพันธ์ได้ถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกผ่านบทเพลง สะท้อนให้เห็นว่าความยากจนด้านรายได้นั้น ทำให้ประชาชนคนจนชนบทต้องหลั่งไหลเข้ามาในเมืองหลวง เพื่อหางานทำเพื่อเกิดรายได้ ไปจนเจ็ครอบครัวที่อยู่ต่างจังหวัด ต้องอดทนต่อสู้กับเอาแรงกายแรงใจสู้งาน เพื่อให้เกิดรายได้ (2) ด้านที่อยู่อาศัยของคนจนที่เข้ามาทำงานในเมืองหลวง ต้องอาศัยหลับนอนในห้องเช่า เป็นห้องเช่าที่แคบ ๆ ที่ไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวก มีเพียงกาน้ำร้อนไว้สำหรับต้มบะหมี่สำเร็จรูป (3) ด้านอาหารการกินด้วยความยากจนเมื่อมาทำงานในเมืองหลวง เนื่องจากค่าแรงต่ำต้องประหยัด ต้องกินอาหารที่มีราคาถูก เช่น บะหมี่กึ่งสำเร็จรูป ปลากระป๋อง ข้าวราดแกง เป็นต้น และ (4) ด้านเครื่องนุ่งห่ม และเครื่องประดับ ความยากจนทำให้ไม่มีเงินในการซื้อเสื้อใหม่หรือเสื้อราคาแพง

อาศัยการซื้อสินค้าที่แถมประเภทเสื้อยืดหรือเสื้อที่ได้รับแจก นอกจากนี้ความยากจนทำให้เวลาการหมั้นหมายหญิงสาว คนจนต้องหมั้นด้วยแหวนปลอมหรือแหวนสแตนเลสแทนแหวนเพชรแหวนทอง หรือเอาไข่หมั้นหมายหญิงสาวไว้ก่อนถ้ามีเงินแล้วจะซื้อสร้อยมาแทน

2. ผลวิเคราะห์ลักษณะความยากจนโอกาส

บทเพลงไมค์ ภิรมย์พร ได้สะท้อนความยากจน ทำให้ขาดโอกาสด้านการศึกษา ทำให้ไม่ได้เรียนต่อเพราะต้องออกมาทำงานเพื่อหารายได้ช่วยครอบครัว การศึกษาสูงสุดของคนยากจน คือ การศึกษาภาคบังคับ ม.3 และม.6 เป็นต้น ส่วนด้านสาธารณสุขโรคหรือสิ่งอำนวยความสะดวก ความยากจนทำให้ขาดสิ่งของเครื่องใช้ เช่น รถยนต์ และโทรศัพท์ หรือเครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่จำเป็น

3. ผลวิเคราะห์ลักษณะความยากจนอำนาจ

บทเพลงไมค์ ภิรมย์พร ขับร้อง ได้สะท้อนความยากจน ด้านอำนาจ คือ ขาดอำนาจในการต่อรองค่าแรง ต่อรอราคาพืชผลทางการเกษตร พ่อค้ากดราคา เจ้านายไม่จ่ายค่าแรง หรือไม่ได้รับค่าแรงตามกฎหมายกำหนด

4. ผลวิเคราะห์ลักษณะความยากจนศักดิ์ศรี

บทเพลงไมค์ ภิรมย์พร ขับร้อง ได้สะท้อนความยากจน ด้านศักดิ์ศรี ถูกเหยียดชนชั้น ถูกเหยียดอาชีพว่าทำงานชั้นต่ำ ทำงานค่าแรงต่ำ สวมเสื้อผ้าราคาถูก ทำให้คนจนมีความรู้สึกน้อยเนื้อต่ำใจ และมีปมด้อย

อภิปรายผล

จากการศึกษาลักษณะความยากจนของคนอีสานที่ปรากฏในบทเพลงของศิลปินไมค์ ภิรมย์พร พบว่า ได้สะท้อนความยากจนของคนอีสานค่อนข้างชัดเจน กล่าวคือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือหรือภาคอีสานที่สภาพสังคมส่วนใหญ่เป็นสังคมเกษตรกรรมและประชากรมีฐานะยากจน เมื่อเปรียบเทียบกับภาคอื่นของประเทศ การดำรงชีวิตขั้นพื้นฐานของประชากร ยังมีปัญหาความยากจนขาดแคลนอาหาร สุขภาพอนามัยไม่ดี และไม่ได้รับการศึกษาเท่าที่ควร ขาดแคลนความอบอุ่นภายในครอบครัวซึ่งทวีความรุนแรงขึ้น เนื่องจากมีการอพยพของแรงงานไปทำงานเมืองหลวง ในท้องถิ่นอื่น และต่างประเทศ สอดคล้องกับ Khotcharit (2013) ได้ศึกษาความยากจนในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่ง: มุมมองและข้อสังเกตบางประการ สำหรับในมิติ “ลักษณะของความยากจน” นักประพันธ์

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
ปีที่ 11 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2563)

จำนวนหนึ่งได้ถ่ายทอดลักษณะของความยากจน พอสังเกตได้ 4 มิติ คือ จนทรัพย์สิน จนโอกาส จนอำนาจและจนครีตศีล ซึ่งนักประพันธ์มักชี้ให้เห็นว่าคนจนหรือคนยากไร้นั้นต้องต่อสู้ดิ้นรน เพื่อการดำรงอยู่อย่างลำบากทุกซีก บางคนต้องเผชิญกับความยากจนอย่างรอบด้าน

บทเพลงของไมค์ ภิรมย์พร เป็นเพลงลูกทุ่งอีสานที่สะท้อนภาพลักษณะความยากจนผ่านบทเพลงที่มีคำร้องและท่วงทำนองที่มีความไพเราะ สนุกสนาน เมื่อคนอีสานหรือคนภาคไหนก็ตามฟังแล้ว จะทำให้รู้สึกผ่อนคลายความตรึงเครียดจากการทำงาน ทำให้หายจากการคิดถึงคนรักคิดถึงพ่อแม่ญาติพี่น้อง และคิดถึงบ้าน ทำให้มีกำลังใจในการทำงานในเมืองหลวง เพื่อหารายได้ไปจุนเจือครอบครัวให้มีวิถีชีวิตที่ดีขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการศึกษาลักษณะความยากจนในผลงานวรรณกรรมประเภทอื่น ๆ
2. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบความยากจนในบทเพลงกับวรรณกรรมอื่น ๆ

References

- Keanmanee, S. et al. 2003. **Developing Strategy for Poverty Problem Solution in the Northeastern of Thailand.** Khon Kaen: Khon Kaen University. (in Thai)
- Khotcharit, J. 2013. "Poverty in Thai Country Songs: Some Opinions and Remarks". **Valay Alongkorn Review.** 3(2): 187-201. (in Thai)
- Panyapa, R. 2016. Concept of prestige as a cause of conflict in Thai society: Buddhist perspective. **Academic Journal Phranakhon Rajabhat University.** 7(2): 115-125. (in Thai)
- Thipphana, S. 2017. The Creative Commons Convention of 7 August, The Democratic Constituent Assembly, The Office of the Electoral Commission, **Journal of Kalasin University,** Kalasin, 4(1): 103-117. (in Thai)